

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
СЕНАТ

Предлог за доделу звања *професор емеритус*
пензионисаном редовном професору
др Вукашину Павловићу

На основу Правилника о условима и поступку додељивања звања професора емеритуса Наставно-научно веће Универзитета у Београду – Факултета политичких наука предлаже Сенату Универзитета у Београду да се пензионисаном професору Др Вукашину Павловићу додели звање професора *емеритуса*.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

Др Вукашин Павловић је редовни професор Универзитета у Београду - Факултета политичких наука, у пензији од 1. октобра 2012. године.

Научни рад на Универзитету у Београду започео је 1975. као асистент на Факултету политичких наука на предметима Политичка социологија и Политичка социологија савременог друштва. За доцента је изабран 1978, ванредног професора 1983, а редовног професора 1988. године.

Истакнути резултати у научном, стручном и педагошком раду

Проф. Др Вукашин Павловић је до сада објавио десет књига и приредио двадесетак зборника; објавио више од 80 радова у домаћим и страним часописима и зборницима; руководио или учествовао у више домаћих и међународних научно-истраживачких пројеката; и суделовао на великом броју научних скупова у земљи и иностранству.

Главне теме његовог научног интересовања могу се сврстати у три области које покривају његове књиге и зборници: савремена држава и политичка моћ; 2) друштвени покрети и грађанско (цивилно) друштво; друштвени и политички аспекти екологије.

У прву групу спадају 4 ауторске књиге и 10 зборника. Ту је најпре књига *Савремено друштво и политика* (1984) у којој се критички анализирају домети и границе политичке социологије, расправља о моћи политике и политици моћи, владавини права и институционализованој демократији и указује на значај социолошког проучавања интереса за разумевање политичког живота.

Две новије књиге В. Павловића посвећене су једној од централних тема политичке теорије. Реч је о књигама **Политичка моћ** (2012) и **Дискурси моћи** (2010). Књига **Политичка моћ** у издању Завода за уџбенике из Београда, представља једну од првих и најобухватнијих студија код нас о феномену политичке моћи. Састоји се из двадесет поглавља у којима се критички анализирају најважније теоријске концепције моћи. Аутор у обимном завршном поглављу сумира ову сложену тематику образлажући тезу да је свака моћ у основи друштвена по свом начину настанка и остваривања, а да се у средишту друштвене моћи која може да има различите облике (економска, идеолошка, војна, медијска) налази политичка моћ. Књига **Дискурси моћи** публикована је у Загребу на ијекавици у издању *Политичке културе* и представља својеврсну претходницу знатно обимнијој и целовитијој студији која се појављује у Београду.

У ауторским књигама које припадају овом проблемском кругу посебно се по свом значају издваја књига **Држава и друштво** (2011). Састоји се из два дела. У првом се анализирају класичне концепције односа државе и друштва од античког полиса преко ренесансне државе у доба Макијавелија и теорија друштвеног уговора (Хобс, Лок и Русо), до критике деспотизма у делима Монтескјеа и Константа. Други део је посвећен разматрању односа савремене државе и друштва. Посебну пажњу

поклања политичким институцијама и њиховим функцијама и карактеристикама; односу парламентаризма, партија и државе; као и улози политичке културе и оне институционалне. Књига представља обимну и на широкој литератури засновану монографију, писану на врло систематичан, прегледан и јасан начин, што иначе представља једну од одлика Павловићевог стила и начина писања.

Зборник **The Tragedy of Yugoslavia** (1992) у коме је В. Павловић ко-едитор са америчким професором Џимом Сероком (Jim Seroka), анализирају се разлози распада Југославије која је пропустила повољније међународне и унутрашње услове за демократску трансформацију. То је једна од последњих књига пре распада заједничке државе на којој су сарађивали угледни политиколози и социолози из Београда (В. Гоати, В. Васовић), Загреба (В.Пусић, М. Касаповић, И. Шибер) и Љубљане (А. Беблер, Т. Мастнак). Издавач је била угледна америчка кућа *M.E. Sharpe* из Њујорка, а књига је након неколико издања проглашена за једну од најтраженијих и најчитанијих књига овог познатог издавача.

Зборници **Посткомунизам и демократске промене** (2002) и **Услови и стратегије демократизације** (2004), које су приредили проф. др Вчина Васовић и В. Павловић, садрже радове са два међународна научна скупа у организацији тадашњег *Југословенског удружења за политичке науке*, чији је председник једно време био и В. Павловић. У њима се критички анализирају карактер и токови политичких промена у трећој Југославији. Кључне теме првог зборника су владавина права, демократска реконструкција државе и политичког система, национално питање и питање националних мањина. Средишне теме у другом зборнику су уставност и организација власти, масовни медији и демократија, стратегије демократизације.

У другу групу књига које припадају првом проблемском пољу улазе и зборници које је приредио В. Павловић: **Политичке институције и демократија** (2006) и **Квалитет политичких институција** (2010). Настали су као резултат рада на научно-истраживачком пројекту „Подизање капацитета политичких установа у

Србији“, финансираном од стране Министарства науке Владе Републике Србије. Пројектним тимом од десет наставника ФПН руководио је В. Павловић, а постигнути резултати пројекта су високо оцењени и вредновани као један од најуспешнијих у друштвеним наукама у Србији у том истраживачком периоду.

Поред наведених, В. Павловић је у сарадњи са другим ауторима приредио више књига у виду зборника. Тако је са проф. др Зораном Стојиљковићем приредио: **Савремена држава** (2008) и **Савремена држава: структура и функције** (2010); са проф. др Славишом Орловићем, **Дилеме и изазови парламентаризма** (2007) и **Београд демократска метропола** (2009); са проф. др Слободаном Г. Марковићем и проф. др Риком Вивером (Eric. B. Weaver): **Challenges to New Democracies in the Balkans** (2004) и **Problems of Identities in the Balkans** (2005).

Другу садржинску целину чине дела која се односе на тематику **друштвених покрета и грађанског друштва**. У ту групу најпре спадају две књиге В. Павловића из најранијег периода у бављењу научним радом: **Синдикат и политички систем** (1974) и **Друштвена репродукција и класна борба** (1977) које се баве синдикалним и радничким покретом. У првој је тежиште на савременом синдикалном покрету у тадашњој Југославији, а друга садржи компаративну анализу класних борби радника у двадесетом веку у најразвијенијим индустријским земљама и демократским државама (Велика Британија, Француска, Немачка, Италија, Сједињене Државе).

В. Павловић је за наше прилике доста рано почео да се бави и новим или алтернативним друштвеним покретима, па је приредио и објавио зборник **Обнова утопијских енергија** (1987) у коме је поред сопствене уводне студије уврстио избор тада најновијих и најквалитетнијих текстова страних аутора (Ј. Хабермас, А. Турен, К. Офе, Ц. Кин, Ф. Фехер, А. Мелучи, и други) . На тему нових покрета објавио је и две ауторске књиге: **Поредак и алтернатива** (1987) и **Друштвени покрети и промене** (2003, књига доживела три издања). Аутор проучава изазове нових друштвених покрета у свету и код нас, а као најважније и најутицајније анализира мировне и

еколошке, као и неофеминистичке покрете.

У ову садржинску целину спадају и две књиге које се баве тематиком грађанског друштва: зборник **Потиснуто цивилно друштво** (1995), и ауторска књига **Цивилно друштво и демократија** (2004). **Потиснуто цивилно друштво** садржи резултате међународног истраживачког пројекта који је покренуо и којим је руководио В. Павловић, а на коме је радио тим од 15 угледних научника из Србије и 4 из Велике Британије. Међу учесницима на пројекту су, између осталих, били академик В. Становчић, З. Голубовић. Љ. Маџар, В. Гоати, В. Васовић, С. Болчић, Д. Пантић и други. Међу учесницима из В. Британије су били John Keane (Westminster University), George Schoepflin (UCL), Nancy Wood (University of Sussex). То је био један од ретких, ако не и једини међународни пројекат из друштвених наука који је успешно реализован упркос санкцијама и блокади којима је била изложена тадашња Србија. У оквиру пројекта организована су два међународна скупа: један у Београду, а други у Лондону (на University of Westminster), и то је било прво значајније појављивање наших научника из политичких наука у тој средини након избијања ратова на простору друге Југославије.

У књизи **Цивилно друштво и демократија** В. Павловић је сумирао резултате свог вишегодишњег бављења овом темом. У првом делу се даје преглед класичних и савремених концепција цивилног, односно грађанског друштва. Затим се расправља о односу демократије и цивилног друштва. У наредним поглављима се даје критичка анализа стања грађанског друштва и цивилних вредности у социјализму и посткомунизму.

Трећи круг теоријског и научног интересовања Вукашина Павловића представљају његови радови који се односе на **друштвену и политичку димензију еколошких проблема и заштите животне средине**. В. Павловић је један од пионира у нашој савременој друштвеној науци који већ неколико деценија поклања велику и континуирану пажњу овим проблемима. Под утицајем нашег познатог биолога

академика Синише Станковића, као и идеја до којих је долазио бавећи се новим друштвеним покретима В. Павловић се и теоријски и практично ангажовао у развијању интереса друштвених наука за ове проблеме. У оквиру Еко центра окупио је велики број научника из природних наука и настојао је да их повеже са људима из друштвених наука. Резултати неких од расправа објављени су и у књигама које је он приредио. То су **Екологија и етика** (1996) и **Екологија и религија** (1997). Учествовао је активно и у раду Међуодељенског одбора САНУ за заштиту животне средине док је тај Одбор водио академик Никола Пантић. Са академицима Михајлом Марковићем и Иваном Максимовићем био је укључен у формирање секције Римског клуба за тадашњу Југославију, али се та иницијатива није реализовала због избијања рата на овим просторима. Суделовао је на више међународних скупова о заштити животне средине, а један такав скуп је и сам организовао у сарадњи са партнерима из Велике Британије и Немачке, као и Регионалног центра за заштиту животне средине из Будимпеште. Резултати тог скупа су објављени у публикацији престижног британског Краљевског института за спољне послове (Royal Institute of International Affairs (Chatham House) из Лондона, а један од тројице коедитора публикације био је професор Павловић.

Истичемо као допринос и посебну вредност од изузетног значаја чињеницу да је Вукашин Павловић покренуо и реализовао јединствен истраживачки пројекат како би се утврдиле еколошке последице НАТО бомбардовања СР Југославије. Пројекат је покренуо у мају 1999. године, а завршен је недељу дана након окончавања бомбардовања. У реализацији пројекта су учествовали наши водећи стручњаци из различитих области: од биолога и хемичара, до стручњака за земљиште, воде и ваздух, као и метеоролози и стручњаци за радијацију. Под руководством В. Павловића координатори на пројекту су још били Федор Здански, Зорка Вукмировић и Војислав Васић. Остали аутори посебних анализа су Рада Матић, Јасмина Крпо-Ћетковић, Гордана Ђурић и Драгана Поповић, Даница Спасова и Петар Спасов и

Илија Перић. Резултати тог пројекта су објављени у књизи **Еколошке последице НАТО бомбардовања СР Југославије** (1999). Друго издање ове књиге под насловом **Екологија и рат, Извештај независних експерата о еколошким последицама НАТО рата у СР Југославији** објављено је 2012 године у заједничком издању *Службеног гласника и Завода за уџбенике*. Књига је објављена и на енглеском **Environmental Impacts of the NATO War in FR Yugoslavia** (1999) и нашла се у библиотекама многих универзитета у свету. Вукашин Павловић је аутор уводне сводне студије у којој је дао резиме истраживања и у којој се заложио за међународно санкционисање **екоцида** као највећег злочина према природи и живом свету. Занимљиво је да је овај извештај независних експерата први објавио налазе о употреби осиромашеног уранијума у делу муниције која је коришћена током НАТО бомбардовања. Овај извештај садржи и упоредне мапе интензитета бомбардовања и распореда ретких и заштићених врста на нашим подручјима које потврђују да су начињене огромне штете укупном живом свету у Србији. Било је потребно да прође неколико година да би се од стране Програма Уједињених Нација за развој (UNDP), као и НАТО-а признале и потврдиле ове чињенице.

У значајне радове В. Павловића у области екологије и заштите животне средине треба убројати и зборник **Универзитет и одрживи развој** (2011). Зборник који је приредио В. Павловић садржи радове на научном скупу одржаном на Факултету политичких наука у организацији Центра ФПН за еколошку политику и одрживи развој. На скупу су приказани и резултати емпиријског истраживања о заступљености проблематике одрживог развоја на нашим универзитетима. Зборник започиње уводним рефератом В. Павловића *„Одрживи развој и универзитетско образовање“*.

Објављени научни радови Вукашина Павловића наилазили су на велики и значајан одјек и добијали врло позитивне оцене како у нашој научној средини тако и у академској јавности у иностранству. Његове ауторске књиге су добијале одличне

рецензије како од рецензената тако и од приказивача у угледним часописима, као и на јавним расправама.

Књига **Држава и друштво** је добила престижну награду Града Београда као најбоља у друштвеним и хуманистичким наукама међу објављеним делима у 2011. години. У оцени угледног жирија је, између осталог речено: „Настала као резултат дугогодишњег студиозног истраживања, књига **ДРЖАВА И ДРУШТВО** Вукашина Павловића представља значајан допринос политичкој теорији и политичкој социологији, историји политичких доктрина и политичкој филозофији. Писана јасно и убедљиво, проживљено и аргументовано, она је велико теоријско и мисаоно освежење, важан допринос научно-теоријском истраживању државе и друштва. То је и разлог што је од изузетног значаја и за универзитетску средину и за политички живот у целини“.

Најновија књига Вукашина Павловића **Политичка моћ** у тематском смислу представља по многим оценама једно од најзначајнијих дела у нашој савременој политичкој теорији, јер анализира централно питање политичких наука и практичног политичког живота. То је код нас прва и дуго очекивана целовита студија о једном од најсложенијих и најтежих питања које је одувек било у средишту интересовања како политичке социологије и политичке филозофије, тако и свакодневног живота људи. То је феномен политичке моћи, који је много лакше искуствено осетити него га теоријски анализирати и објаснити. Једна од основних теза ове књиге је да је сазнајна и експланаторна функција појма **моћи** много већа када се од уопштеног појма тежиште анализе помери на појам друштвене моћи, а да је у епистемолошком и аналитичком смислу теоријски најпродуктивнији и истраживачки најкориснији појам политичке моћи. Анализа трансформације различитих облика друштвене моћи у политичку моћ је неопходна да би се разумели и објаснили сложени међусобни односи модерног друштва и државе, данашњег грађанина и савремене политике

Многе од књига В. Павловића су имале вишеструка издања и допринеле су

угледу наше политичке науке како у Србији тако и у региону. Коришћене су као део литературе за студије политичких наука у Љубљани, Загребу, Сарајеву, Подгорици и Скопљу. Посебно су биле запажене његове студије и монографије о обнови грађанског друштва, изазовима друштвених покрета, као и расправе о савременој држави и политичкој моћи.

Павловићев теоријски допринос социјалној и политичкој екологији, као и ангажованост у образовању за заштиту животне средине и подизању еколошке свести код нас за сваку су похвалу. Нарочито велики и значајан одјек је имало истраживање еколошких последица НАТО бомбардовања и његово указивање на потребу заустављања ратног уништавања природе, као и коришћења муниције са осиромашеним уранијумом у војне сврхе.

Висока међународна репутација

Букашин Павловић био је 1984. године Fulbright-ов предавач на City University of New York, а касније 2003. и Visiting Professor на University of Pittsburgh (Semestar at Sea Program), као и 2004. године Visiting Professor на University of Westminster у Лондону. Држао је предавања, учествовао на научним скуповима и био на студијским боравцима и посетама на многим универзитетима у свету: Токијски Универзитет и Waseda University у Токију, Жен Мин Универзитету у Пекингу, Oxford University (St. Anthony College), School of Slavonic and East European Studies University College London, London School of Economics and Political Science, New School for Social Research и Columbia University у Њујорку, Florida State University у Талахасију и North Florida University у Џексонвилу, Georgia University Athens, Johann Wolfgang Goethe University у Frankfurtu, итд. Био је учесник конгреса Међународног удружења за политичке науке (International Political Science Association – IPSA) у Буенос Аиресу 1991. и Сеулу 1997. године.

Као професор по позиву на многим угледним страним универзитетима, као и

учешћем у значајним међународним пројектима, В. Павловић је на најбољи начин заступао академски углед Универзитета у Београду и отклањао предрасуде према Србији.

Заслуге за развој и напредак факултета и универзитета

Професор В. Павловић је у више мандата био декан и продекан Факултета политичких наука, члан Наставно-научног већа односно Сената Универзитета у Београду, као и председник Већа групације друштвених наука Универзитета у Београду. Знатно је допринео развоју политичких наука у савременој Србији и заслужан је за увођење и развој многих нових области и предмета на Факултету политичких наука, као што су: политичка социологија савременог друштва, савремена држава, парламентаризам, европске студије, студије мира и међународне безбедности, студије рода и политике, еколошке политике. Оснивач је два научноистраживачка центра Факултета политичких наука: Центра за демократију и Центра за еколошку политику и одрживи развој. Руководио је на два мастер програма: Политичка теорија, политичка социологија и институције и Еколошка политика. На овим програмима држи курсеве: Теорије и модели демократије, Глобализација и савремено друштво, Политичка моћ, Савремене еколошке идеје, Екологија и друштво. Учествоје у настави на докторским студијама на предмету Савремене теорије државе и демократије у етнички сложеним друштвима. Предавао је Социјалну екологију на Учитељском факултету у Јагодини (где је у оквиру Универзитета у Крагујевцу добио звање редовног професора за област социјалне екологије), као и на Учитељском факултету у Београду. Предавао је и предмет Социјална екологија на Биолошком факултету Универзитета у Београду. Учествовао је у изради наставног програма при формирању Факултета политичких наука на Универзитету Бања Лука. Интензивно је укључен у сарадњу у области политичких наука у региону.

У последњих дванаест година се у својству декана, односно продекана

Факултета политичких наука посебно ангажовао на подизању општег стандарда рада и учења на Факултету, обезбеђујући средства и непосредно руководећи надоградњом Факултета чиме је расположиви простор за рад увећан за 2500 м². У овом периоду је обезбедио и донације за уређење и опрему студентског радио студија и медија центра за потребе наставе на смеру за новинарство.

Букашин Павловић је унапредио међународну сарадњу Факултета обезбеђујући више заједничких пројеката са универзитетима у иностранству. Развио је интензивну сарадњу са University of Westminster, а потом и са London School for Economics and Political Science (LSE), у реализацији Летње школе за демократију, као и заједнички програм Факултета политичких наука и Pittsbours University School for Public Administration and Local Government.

Био је оснивач и руководиоца Еко центра, који је током деведесетих година одиграо значајну улогу у повезивању научника из природних и друштвених наука у области заштите животне средине, као и у подизању еколошке свести код нас. Оснивач је и директор Међународне летње школе за демократију која се одржава већ петнаест година и кроз коју је прошло више од 400 учесника, младих научника из читавог региона, као и других држава из Европе и света. Био је председник Југословенског удружења за политичке науке, као и председник Удружења Фулбрајтових алумниста Србије након академика Војина Шуловића. Покретач је и уредник едиције *Еуномиа* у издавачкој кући *Филип Вишњић* (сада *Албатрос плус*), у оквиру које је преведено и објављено двадесетак значајних књига из области друштвених наука. Био је члан редакције неколико часописа из друштвених наука, међу којима и часописа *Гледишта*. Обављао је и функцију директора републичког Завода за културу. Такође је у периоду од 2008 до 2012 био председник Управног одбора Службеног гласника, једног од наших најугледнијих издавача у области правних, политичких и друштвених наука. Био је покретач и уредник едиција ***Биос политикос и Екологика*** у Заводу за уџбенике.

У САНУ је члан Међуодељењског одбора за проучавање мањина и људских права.

Подизање научног подмладка у политичко-социолошкој области и педагошки рад

Професор В. Павловић је увек посебну пажњу посвећивао подизању научно-истраживачког подмлатка. У ужој научној области двојица његових некадашњих студента и асистента данас су ванредни професори (Др Зоран Стојиљковић и Др Славиша Орловић), а двоје асистената (Мр Душан Спасојевић и Јелена Лончар, МА) су у процесу израде доктората. Поред научног подмладка на својим предметима професор Павловић је у својству члана управе факултета пуно учинио да омогући ангажовање значајног броја сарадника и асистената.

Поред оваквог значајног трага у обезбеђењу научног подмлатка, Вукашин Павловић је дао велики допринос и у свом педагошком раду на Факултету политичких наука и другим факултетима Универзитета у Београду где је предавао (Биолошки факултет и Учитељски факултет) односно у земљи (Учитељски факултет у Јаговини) као и на бројним универзитетима у иностранству. Његов педагошки допринос на матичном факултету је увек високо оцењиван од стране студената са којима је имао најбољу комуникацију, пуну професионалне посвећености, окренутости потребама студената и спремности на сарадњу. Поред тога Вукашин Павловић је био ментор великог броја магистарских, мастер и докторских теза.

Закључак и предлог

У целини гледано професор Вукашин Павловић је као један од најистакнутијих представника своје генерације изузетно допринео подизању квалитета наше политикологије, као и угледу Универзитета у Београду – Факултета политичких наука, како у Србији тако и у интензивној и богатој међународној академској сарадњи.

Наставно-научно веће Универзитета у Београду – Факултет аполитичких наука оцењује и сматра да пензионисани професор Др Вукашин Павловић испуњава у потпуности услове предвиђене Правилником Универзитета и предлаже Сенату Универзитета у Београду да му додели звање професор *емеритус*.

ПРЕДСЕДНИК НАСТАВНО-НАУЧНОГ ВЕЋА
И ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Илија Вујачић